

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, September' 22-dikén 1818.

Nagy Britannia.

A m é r i k a.

Londonban Sept. 4-dikén czé-
dulák voltak sok helyekre kitétetve, mel-
lyek által arról tétetett jelentés, hogy a'
következő hétfün, Sept. 7-dikén, azok
a' Westminsteri lakosok, kiknek a'
Parlamentumban nintsen Képviseleljök,
avvagy más szavakkal, a' kik választó
jussal nem birnak, Westminsterben a'
Palace-Yard nevü piaton gyűlést fog-
nak tartani, annak megfontolása lévén
az ő gyűlések' tárgya: Hogy melly' szük-
séges légyen nékik az, hogy jusaikról
közönséges Nyilatkozttatást adjanak ki;
hogy panaszaiknak elhárittatására hatha-
tós eszközökhöz nyuljanak; és hogy az
elszenvedhetlennékké lett-igasságtalan-
ságokért a' Koronához folyamodjanak fel-
adásaik által. A' gyökeres reformatzió's
közönséges voksolási jus' barátjainak ki-
vándóságára Hunt úr fog elől tlni.

Azt jegyzik-meg némely Londoni új-
ságlevelek, hogy az Anglus Országlószé-
nek ezen megújított rendelése mellett is,
mellyet a' kikötőhelyeknek Kormányo-
zójilhoz küldött, 's a' melly által meg-
hiyta őket, hogy a' Britannus alattvalók-
nak Déli Amérikába való elevezését 's a'
hadi készületeknek odaváló kivitelét, min-
den lehető módok által gátolni iparkod-
janak: Lord Cochrané, kinek egész-
szen újan épült fregátja mindeneknek
láttára a' *Themse* vizén rakodott-meg,
legkissebb akadályoztatás nélkül indult-el
Amérika felé a' Chili béli Insurgensek'
szolgálatjára.

Az Insurgensek és Spanyolok között
nevezetes tengeri öszszetsapások történ-
tek ha az előhírek megvalóságosulnak.
Egygyik, Chili' partjai mellett a' Val-
paraisói kikötőhelyet bezárva tartó
Spanyol hajók 's azon Windham nevü
Insurgens hajó között történt, melyről
már más izben is emlittetett, hogy ez
egy terebhordó oly nagy hajó volt, hogy
a' napkeleti Indiai Anglus kereskedők
használták 's tőlök az Insurgensek Buc-
nos-Ayresben megvásárolván, 36 ágyus
fregátot tsináltak belölle. Ez a' *Wind-
ham*, vagy mint most nevezik *Lantario*,
az-*Esmeralda* nevü Spanyol fregátot
's meg a' *Posada* nevü Brigget Valpa-
raiso előtt megtámadván, ha bár el nem
foghatta is, elkergette a' kikötőhely szá-
ja elől. A' *Windhamról* már 50 insur-
gensek felmásztak volt az *Esmeraldára*,
de elég hamar nem érkezett segítségek,
's erőt vettek rajtok a' Spanyolok.

Egy más tengeri öszszetsapás a' *Ve-
necuelai* partok mellett történt, mely-
ben az Insurgensek Admirálisának Bri-
ornak szolgált a' szerentse. Ő a' Spanyolo-
kat megvervén, elvette két Briggjeket.

H a y t i.

Itt az új Státusok között villongó
ábrázatba öltöztek az előbbeni békessé-
ges környülállások, mellyekről ilyen tu-
dósításokat olvasunk a' közönséges le-
velekben: — „*Port-au-Princzből* (a'
Respublika' fő városából) Julius' 1-ső

napján. A' mi szigetünk' északi részének ura Henrik Király (de a' ki a' mi Respublikai Országlószékünk' diplomatikai nyelvén még most is csak Christoph) 14 napok-óta a' mi határaink mellett áll egy kisdud fegyveres sereggel. Ma néhány tisztjei megérkeztek ide, mint Követek, 's tudósításokat hoztak Senátusunkhoz és tisztjeinkhez, mellyekben ő, igéretet tévén nékiék a'fielől, hogy tulajdonaiknak birtokában meghagyattatnak, meg hívja őket, hogy adják-fel magokat. A' mi előlülönk ezen meghívástvévén azonnal minden tisztjeinket 's egyéb előljáróinkat összehívatta, 's az irást előttök a' Henrik Király' Követjeinek jelenlétében felolvasta. Tisztjeink alig engedtek annyi időt Elölülönknek, hogy beszédjét elkezdhesse, így kiáltozván: **Éljen az Elölülő! Éljen a' Respublika! Éljen a' függetlenség!**—'s ötet ekközben a' vállokra felkapván, mint győzedelmest a' szalában le's fel és köröskörül hordoztak. Véghez menvén az örvendező láрма, ekkor parantsolta az Elölülő az övéinek, hogy már most oszoljanak-el, a' *Henrik* Küldöttjeit pedig, hogy eltávoztokban a' nép ne bántsa, egy kabinéltbe zárta. A' *Henrik*' ajánlásait 's feltételeit mindenek megvetették. Mitsoda erővel jelent meg határaink mellett, bizonyosan nem tudjuk: de mondhatjuk, hogy a' mi armádánkat sem a' jó rendtartás, sem hazafi buzgóság, sem hadi készültek, sem számossága' dolgában felyül nem haladja: tehát úgy itélünk, hogy ha *Henrik* minket meg nem támad, már most, minelutánna minket ő maga a' viadalra ekképpen kihivott, talám mi magunk fogjuk ötöt megtámodni. A' *Henrik* országát töllünk oly hegyek választják-el, mellyeken csak egy út találtatik olyan, hogy rajta fegyveres seregek által mehessenek."

Még jóval ezen tudósításnak irattatása előtt, úgymint Junius' 9-dikén egy

proklamatiozión jött-li *Cap Henri* városában, az Udvari újságban, a' *Henrik* Király's az ő *Ministere Limonade* tulajdon aláírásai alatt, melyben ezek mondatak: — „Mint hogy a' békételének, ő Felségének 's familiájának az ország' belső részeire való útozásáról hamis híreket terjesztettek-el, oly czélzással, hogy a' háború' tüzét ismét felgerjeszthessék: erre nézve ő Felsége, a' ki ezen útát egyenesen csak országa' belső részeink megismerése végett tette, eltökélte magában, hogy a' maga *Mark* városában való tartózkodását hosszabb idejig nyujtsa, hogy délre 's napnyugotra egyformálog közel lehessen. Azon seregeket, mellyek az Elölülő *Boyer* határai mellett megszállottak, csak mint barátokat úgy kell nézni. A' nyughatatlankodó elmének megnyugtattatásokra kinyilatkoztatja ő Felsége, hogy a' személy és tulajdon bátorságban hagyattatnak, hogy eddig való tselekedetejéért háborgattatni senki nem fog, hivataljokban és méltóságokban mindének megerősítetnek, a' lineaseregek rendszerént fizetelni 's ruházatni fognak, 's azok az *Arabaya* és *Marbelais* nevű vidékeken lakó *Haytick*, kik az engedelmességre vissza térnek, mint atyafiak 's barátok, egész szelidséggel és barátsággal fogadtatnak."

A' *Hayti* (*St. Domingó*) szigeteről jött legújabb tudósítások szerint, *Henrik* Király egész armádájával *Port-au-Princz* előtt állott, 's gondoltak, hogy Aug, 10-dikén fog meg esni a' nagy verkedés.

Spanyol Ország.

A' múlt napokban említették vala az Anglus újságlevelek, hogy a' Londonban lévő Spanyol Követségi Titkoknok *Don Francisco Canpuzan* a' Londonból valami izenetekkel *Madrid*ba küldött volna. Ezen tárgyról egy levelet adott-ki Aug, 31-dikén az Anglus

Kurir, mint ha Madridból irták volna hozzá, a' melly levélnek ez a' foglalata: — „A' Kurir szeretné kétségkívül tudni, hogy mi lehetett a' Campuzano' ideküldtetésének tárgya. Nekem ez, valamely történet által tudtomra esett: melyre nézve jönnek találok felőlle a' Kurirt is tudósítani, azért, hogy az azeránt támadott hamis hírek' eloszlatiassanak. Beszélték, hogy az Anglus és Spanyolország között az Északi Amerikai Egyesült Státusok ellen készült Szövetségi 's megtámadási Kötést hozta volna ide. Mondták, hogy az is reá van bízva, hogy a' Spanyolországlőszéket vegye reá, hogy a' Buenos-Ayressel való békeségkötésben egyezzeék-meg, a' melly Kötés szerint a' *La-Plata* vize' mellyeken találtató tartományok, mint örökös Vice - Királynak egy Spanyol Princznek uralkodása alá fognának adattatni. Hírelték végezetre azt is, ha azért küldtetett volna *Campuzano* úr ide *Madridba*, hogy az Országlőszéket, a' *Renovales* és egyéb Spanyol kivándorlott fő emberek alatt lévő *Liberálisoknak* az *Amerikai* Insurgensekkel együtt főzött plánumaikról, projektomaikról, tudósítsa. De semmi egyéb célja nem volt ideküldtetésének, azonkívül, hogy Királyunkat az Angliában és a' száraz Europai egyéb tartományokban az *Amerikai* revolúzió cránt uralkodó gondolkodás' módjáról tudósítsa 's azt is elcélbe terjeszse, hogy melly szükséges legyen ezt a' közönséges' gondolkodás' módját, ezt a' közönséges' hajlandóságot az által megnyerni, hogy az *Amerikaiaknak*, kiknek a' mai időbéli *philantropia* (emberi szeretet) ügyöket ily nagyon felvette, 's ily nagyon pártjokat fogja, *liberalis* feltételek igértessenek, ajánltassanak. Úgy látszik, hogy *Campuzano* úr éppen jó időben érkezett-meg ezen jóvállással *Madridba*, minthogy a' Déli *Amerikaiaknak* a' világ' kikötőhelyeivel való fontos ke-

reskedését illető nagy kérdés éppen ekkor határoztatott vala meg a' *Madridi Státustanátsban*. A' *Campuzano* úr küldtetésének tárgyát azonközben, *Minister Pizarro*'s több *Minister* urak és *Státustanátsosok* nagyon oltalmazzák, kik minnyájan meggyőzöztettek affelől, hogy *Spanyolország* már most *Amerikát* nagy áldozat-tételek nélkül meg nem tarthatja; melyhezképpest *Capuzano* úr, a' *Státustanátsnak* két rendbéli tanátskozsai után *Londonba* visszaküldtetvén, oly kiterjedésű teljes hatalmat vitt oda az ottlévő *Spanyol Követnek*, mellyel fogva a' Déli *Amerikaiakkal* való megbékélhetésnek minden eszközeit elővehesse, megpróbálhassa. A' *Madridiak* azt hiszik, hogy ezen megbékélhetés, egyedül csak *Nagy Britannianak* magaviselctétől legyen felfüggesztetve.“

Német Ország.

A' *Göttingai Biztos Tanátsos* *Falke* úr ily itéletet hirdetteit-li a' *Hannoverai Ministerium*' nevében azokra nézve, kik a' lármának okozói voltak: — 1)ször. A' *Mészáros*' házára való támadásért a' melly *Jul. 11-dikén* történt, egy *Hannoverai* születésű tanuló *Relegatumot*, két más tanulók esztendeig tartó *Abeundi Consiliumot*, tizenkét tanulókat nyoltz-nyoltz napi *Carcert* kapnak, többek, oly hitnek letétele mellett, hogy ők ártatlanok's tiszták, feloldoztatnak. *Mészáros* *Krische*, nyoltz napi fogságra íteltetett, úgy, hogy az alatt minden második nap csak kenyert eszik 's vizet iszik — 2)ször. A' *Jul. 15-dikén* történt lármázásért (a' katonáknak megtámadásáért) egy tanuló 14 napi *Carcert*, 's *Krische*, a' *Mészáros*, ismét nyoltz napi fogságot, kapnak. Mondják, hogy azt is meghatározta a' *Ministerium*, hogy a' *Politizai Biztos*, a' ki, ha eleintén egy kevésbé emberebben viselte volna magamagát, ennek az egész rüt lármának ele-

jét vehette volna, Göttingából elmozdítassák, de ez az ítélet még ekkor nem hirdettetett volt ki.

A Badeni Nagy Hertzege'ség' Constitúziójának végzetete: — IV. — A Rendek' munkálódásának kiterjedése (folytatás). 61. §; Ha az 1-ső Kamara a' 2-diknak határozásában meg nem egygyez, a' kettejek' Votumai egygyüvé számláltatnak, tudniillik a' helybehagyók külön 's az ellenkezők is külön, 's az ezekből kijövő tsupa többség határoz. 62. §; A' régi még a' nem állandó adozásoknak felhajtása is tarthat a' határozott időn túl fél esztendeig, ha a' Rendek' gyűlése előbb eloszlattatik, hogy sem a' következő esztendőre való költség és adózás meghatározottak volna, avvagy ha a' Rendek' tanátskozásai elkészének. 63. §; Hadakozáshoz való készülétek vagy annak folyta alatt, a' Nagy Hertzeg a' maga' szövetségi kötelességeinek telyesítésére vehet-fel költsön, vagy irhat-ki hadi adót a' Rendek' egygyezése nélkül is, a' következő két elintéztetési módok szerint — 1)ször, hogy az akkor kinevezetendő Biztosság a' finantziai és hadi Ministerek mellé a' maga tagjai közzül kettőt, 's a' hadi kassához is egygyet rendelhessen mint biztosokat, kik arra vigyázzanak, hogy a' hadakozásra nézve felvétellett summák, valósággal és egyedül tsak arra fordittassanak, és hogy. — 2)ször ezen Biztosság, ha talám a' hadi minden tartozásoknak telyesítettésekre nézve különös hadi Biztosság is találna felállittatni, ehez a' Rendek Biztossága éppen annyi tagokat nevezhessen, mint a' Nagy Hertzeg nevez, tudniillik, a' marschútnak, 's eleségnek öszszeszerleztetésére, öszszegyűjtetésére. Ugyan ezen esetben azzal a' jussal is birjon a' Rendek' Biztossága, hogy a' tartományok' tiszti karjaikhoz, az azon tartományok' kerületeikben lakó Rendek közzül, két bizto-

sokat nevezhessen, 's küldhessen. 64. §; Semmi olyan törvényt, melly által a' Constitúzió'nak Oklevelében valamelly kiegészztítés, magyarázás, vagy változás tétetődne, nem hozattathatik különben, hanem ha mind két Kamarák' jelenlévő tagjainak kétharmad része megegygyez benne. 65. §; Minden egyéb olyan új törvényeknek, mellyek a' személyes szabadságot vagy a' Bádeni Nagy Hertzege'ségbeli lakosok' tulajdonát illetik, hozattatására, vagy pedig az efféle már fennálló törvények valóságos értelmének megváltoztatására, különkülön a' két Kamarák' tagjainak tsupa többsége kívántatik-meg. 66. §; A' törvényeket a' Nagy Hertzeg erőssíti-meg és hirdeteti-ki, ő adja-ki az azoknak betöltetésekét és fenntartatásokat illető, 's a' Státus' bátorságot tárgyazó rendelkezéseket, 's közönséges elintéztetéseket. Ő ad-ki oly parantsolatokat is, a' mellyek ugyan természetek szerént a' Rendek' tanátskozásainak tárgyai volnának, de a' Státus' jara sürgetve kívánnya őket, minthogy különben egészszen sikeretlenké tétetődnének a' késedelmezés által. 67. §; A' Kamarák'nak van feladásra és panaszlásra való jussok. Az oly rendelkezéseknek, mellyekbe oly határozások tsusztak-be, hogy azok által a' Kamarák a' magok helybehagyási jussokat megsértetteve lenni gondolják, az ő fundamentumos panaszaira azonnal erőtelenké kell tétetteznick. A' Kamarák, okoknak felhozásával kérhetik a' Nagy Hertzeget, hogy ez vagy amaz a' törvényt jóvállja. Jussok van arra, hogy a' tudokra eső visszaélésüket, mellyek a' Státus' gazdálkodásában elő fordulnak, az Országlószéknek bejelenthessék. Jussok van arra is, hogy a' Ministereket és a' Státus' fő tiszti karjainak tagjait a' Constitúzió'nak vagy a' Constitúzió'nal fundalódó jussoknak megsértéséért, formszerént elvádolják. Annak meghatározására, hogy az elvádolásnak mitsoda ese-

tekben lehessen történni, hogy az ily esctbéli büntetésnek milyen gráditsanak kell lenni, hogy mitsoda tiszti kar legyen benne az ítélő bíró, 's miképpen kelljen folyni a' dolognak, különös törvény kívántatik. Magános emberektől az ő Constitúción fundálódó jusaiknak megsértetését illető panaszokat csak írásban fogadhatnak-el a' Kamarák, 's így is csak oly feltétel alatt, ha a' panaszló megmutatja, hogy a' tiszti karokhoz 's végezetre még a' Státusministeriumhoz is haszontalanul folyamodott panaszával. Semmi feladást, panaszt, vagy clárulást nem lehet a' Nagy Hertzeg' elejébe vinni, különkülön mind két Kamarák' tagjai' többségének helybehagyása nélkül. —

V. — *A' Rendek' üléseinek kinyitásátáról, 's tanátskozásának módjáról.* 68. §; Minden Diétai gyűlést, az e' vögre összejött Kamarák' közönséges selegében, vagy személyesen a' Nagy Hertzeg vagy pedig egy általa kineveztetett személy nyit-lí és zár-be. 69. §; Minden új tagok a' következő hitet teszik-le a' Diéta kezdetén: Esküszöm, hogy a' Nagy Hertzeghez hűséges, a' törvényekhez engedelmcs leszek, a' Státus-Constitúziójára figyelmezek 's azt megtartom, 's a' Rendek' gyűlésében, minden különös részre való tekintet nélkül csak az egész ország' javát 's boldogságát tanátslom belső meggyőződés szerént: Isten úgy segéljén 's az ő Szent Evangyéliuma. 70. §; A' Nagy Hertzegnek semmi jóvállása nem bortsáthatatik tanátskozásra 's vótumra addig, míg különös Biztosság által meg nem fontoltatott, 's annak arról való előadása meg nem halgattatott. 71. §; Az Uralkodó Biztosai a' jóvállásnak megfontolására a' Rendek' Biztosaival mind annyiszor összeülnek, valahányszor azt egygyik vagy a' másik rész kívánnya. Az Uralkodónak jóvállásán semmi olyan fontos változást nem lehet tenni, melly az ő Biztosainak jelenlétében egy ily Biztos-

sági tanátsban meg nem fontoltatott. 72. §; A' Kamarák másod versben is Biztosság' elejébe igazithatnak valamely clejekbe adatott jóvállást. 73. §; Az egygyik Kamarából a' másikba általvitetett törvény vagy akár mi némű jóvállások, ha tsak finántziai tárgyat nem illetnek, azon jobbitási jóvállásokkal, mellyek ezen Kamarában a' 71-dik tikkely szerént rajta tétettek, visszaadattatnak a' másik Kamarának. 74. §; Mindenik Kamarának határozására nézve hogy tökéletes erejévé legyen, megkivántatik a' Kamara telyes számú tagjainak tsupa többsége, ha tsak különösen ezen esetre nézve valami meghatározott módon való kivétel nem tétetett. Ha a' kétféle vótumok száma éppen megegygyezne, ekkor az Elölülő' vótuma teszi a' határozást. Ha az az eset elő fordul, hogy ha valamely finántziai tárgyra nézve mind két Kamarák' vótumaikat össze kell számlálni 's ezen esetben a' kétféle, vagy egymással ellenkező vótumok' száma éppen egyenlő leszen, ekkor a' második Kamara' Elölülőjének vótuma teszi a' határozást. A' volksolás fenszóval 's ezen kifejezéssel esik: *Egygyet értek*, vagy *nem értek egygyet*. Tsak a' második Kamara' előlülői Candidatusok' 's a' Biztosságok' tagjai választásában kivántatik, nem tsupa, hanem bizonyos számú többség és titkos votizálás, melyre az első Kamarában 10, a' másodikban 35 tagoknak jelenléte kivántatik, az utolsókhöz az Elölülő is oda számláltatván. A' Constitúzióban való változástételre, hogy ereje legyen, mind két Kamarában a' tagok háromnegyed részének jelenléte kivántatik. 75. §; A' két Kamarák sem egészszén sem Biztosságaik által nem gyűlhetnek össze tanátskozásra; az ő egymással való közösüléssek tsak határozás-saiknak egymással való közlésében állhat. Ők tsak a' Nagy Hertzegi Státusministeriummal állanak közvetlen közö-

sülésben; ők semmi végzést nem tehetnek, semmi hirdetést ki nem adhatnak. Követségeket csak különkülön küldhetnek, engedelemnyerés után, a' Nagy Herceghez. 76. §; A' Ministerek, a' Statusministerium tagjai, 's a' Nagy Herceg' Biztosai, minden időben bemehetnek a' Kamaráknak mind nyilvánvaló mind titkos üléscikbe 's minden tárgy felett való tanátskozásokban meg kell halgatniok, ha kívánnyák. Tsak a' voksoláskor kell kimenniük, ha nem tagjaik a' Kamaráknak: de az ő eltávozások után a' Kamarák se' vehetik ismét tanátskozás alá a' tárgyat. 77. §; Tsak a' Nagy Hercegi Biztosoknak 's a' Rendek' Biztosságai tagjainak szabad leirt beszédeket felolvasni; minden egyéb tagok tsak szóval való előadásokat tehetnek. 78. §; Mind két Kamarák a' közönség' jelenlétében tartják üléseiket: de azonnal titkossá lesz az ülés, ha az Országlószék' Biztosai azt, bizonyos nyilatkozatásokra nézve, mellyeket ők titokban tartatni akarnak, kívánnyák, így szintén ha a' Kamara' három tagjai kívánnyák is, ha véleik, a' halgatól' eltávózása után, a' több tagoknak egyharmad része, a' tanátskozásnak titokban való folytatására nézve meg egyez. 79. §; Az, hogy mitsoda rendel lépnek-ki a' földes urak, városok, és Hivatalok' Küldöttjei a' gyűlésből, az első Diétán, az egyenként való Kerületekre nézve sorsvonás által határoztatik-meg. A' földes urak' Küldöttjei fele részint 1825-ban lépnek-ki, 's így tovább minden negyedik esztendőben felerészint. 80. §; Az első választási munkára nézve, a' választás' telyes erejűsége felett támadható minden veszekedésekben az a' Hertzei közép Biztosság teszen vég határozást, melyre a' Constitúziói törvényeknek előszóri végrehajtása bizattatik. 81. §; Az első Diéta' kinyittatásának idő pontja az 1819-dik esztendő Februariusának 1. ső

napjára határoztatik. 82. §; Az első Diétának kinyittatásakor, midőn a' Constitúzió a' maga erejébe betétetik, fennálló minden országlási intézetek és törvények fennállanak mind addig, míg a' Diétával, azon tárgyakra nézve, mellyek oda illenek, az első véghatározások megtétel-tethetnek. Névszerént a' költségi és jövedelmi első határozás, előrevalóképpen addig is munkába vétetetik, míg a' Rendekkel való egygyetértés megeshetne. 83. §; Ezen Constitúzió a' Német Szövetség kezessége alá adattatik. Költ tulajdon kezünk' aláírásával, 's kiadatott Státusunk' nagy pelséjével, Griesbachban, Aug. 22-dikén, 1818-ban. —

„Károly.

Vdi. Wieland F. A.

Utolsó Jegyzések.

Az Amerikai feljebb felhordott dolgoknak kiegyezészetésekre, most még ezeket tehetjük ide a' máji újságlevelkekből:

Havannában az idén nagyobb hívségek uralkodtak mind közönségesen szoktak; melly miatt nagyon vesztegette a' hidegletés az embereket, kivált az Európaiakat, a' kik mostan, nevezetesen Német országról, nagy sokasággal sereglenek oda szerentsepróbálásra.

A' *Limából* Generális Osorio vezérlése alatt *Chilibe* ment Királyi sereg' veszedelméről, mellyet az ő barátjaik örömet lütsinyitettek, ezeket írják most magából Limából: Az Insurgensek' armádája 7000 lovasokból és 3000 gyalogokból, a' Királyi sereg pedig mind egygyütt 5500 emberekből állott, melly utólsók közül Limába tsak egy is visszancm ment. Generális Osorio nagyon betsalattatni engedte magát az ország' közepére, a' hol úgy meglepték, hogy tsak 60 lovagokkal szaladott-el a' tsatából, de azután ötet is utólérték 's elfogták.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Azon gőz-hajókról, mellyekről remétségünk szerint ennekutánna Honnyi újságveleinkben sok szép előadásokat fogunk olvasni, a' folyó September' 17-dikén kijött Budai Nemetújságban ezeket írták: —“

„E' hónap' 15-dikán délutáni öt órákor megérkezett ide Cs. K. hsjós Hadnagy Sourdeau úr vezérlése alatt, hasonlóképpen Bétsből, a' másik gőz hajó is, melly a' *St. Leon* uré és társaságájé, a' kik ennek Duna névet adtak. Nagy sebességgel jött-le a' Buda felé lévő part felől a' hidig, 's innen' azonnal ismét felfelé vette útját a' Pesti part felől, 's minékutánna külömbkülömb fordulásokot tett volna, ismét a' Budai part-felé tsavarodott, a' hova a' Halpiatzon felyül kikötvén, most is ott áll. Megérkezését 's fordulásait, mellyeket tett, sok ezer nézők, kik a' partokon 's a' hídon állottak, bámulással 's örvendezéssel szemlélték. Ezen hajó már a' tulajdonképpen úgynevezett gőz hajó, a' melynek Amérikában, Angliában, Frantziaországban a' *Sequana* vizén, 's Németországban az *Albison* találtatnak. Ezer mására teszik az egész terhit, melynek egy része maga a' hajó 's minden hozzátartozók, a' más része pedig bizonyos reá-rakott holmi. Ennek minden részei nem tsak nagyobb mértékszerént, hanem nagyobb kiterjeszkedéssel 's erősebben is vagynak alkatva 's készittetve, mint a' *Bernard* gőz-hajóján (de a' mellyek, mint a' Bétsi tudósításban láttuk, egyéb hasznos tulajdonságai vagynak, mellyek nagyobbadon még ezután a' gyakorlásban fognak legjobban kitettzeni. Mi némü próbábat tett 8-dikban Posony mellett ugyantsak ez a' *St. Leon* úr gőz-hajója, megirtuk más versben). —

Posonytól lett clindulása után Vá t z mellett két terhes hajót, mellyek a' szél miatt útjokat nem folytathatták, maga után kötvén, Budára szerentsésen lehozta őket.

B é t s.

A' Persenbeugi tudósítások szerint Császár ő Felsege e' hónap' 18-dikán onnét Aachen felé tovább indult. Akkor éjjel Schardingban, 19-dikben Regensburgban, 20-dikban Norimbergában, 21-dikben Eselsbachban halván ő Felsege, 22-dikben Moguntziába érkezni 's 23-dikat is ott tölteni szándékozott ő Felsege. Ha az idő kedvezni fog, Moguntziából Bingenig vagy talám tovább is a' Rénuson fogja útját folytatni, 's 25-dikben Coblentzbe, 26-dikban Kölnbe, 27-dikben Aachenbe érkezik ő Felsege. A' Habsburgi Gróf nevet *Schar-dingban* veszi-fel.

T u d ó s í t á s.

A' melly Deák-Magyar-Német Lexiconnak kiadása felől, egy a' mult 1817-dik esztendő Október hónapjában költ Tudósítás által ígéretet tettem; annak Első Része a' sajtó alól már kiszabadult, ezen izm alatt:

„Josephi Marton, in Antiquissima ac Celeberrima Universitate Caes. Reg. Vindobonensi Lingvae et Literaturae Hungaricae Professoris Publici Extraordinarii LEXICON trilingve Latino-Hungarico - Germanicum ad ductum Lexici Scholastici Schelleriani et Hirschiano-Borniani elaboratum, ac vocabulis mediis acyi terminisque Scientiarum Technicis, ubique distinctis, auctum. Addito, Terminorum Juridicorum, imprimis in Jure Hungarico usitarum, Glossario. Pars Prima, A—L.“

Viennae Austriae, Typis Antonii Pichler
Typographi. 1818.

Ez az Első Rész Titt. Előfizetőim számokra a' T. T. Collector Urakhoz már mindentüvé leszállítatott; és így maga a' Munka tanúbizonyságot tehet arról, hogy mind azt, a' mit annak minéműségéről a' kiadott Tudósítás ígért, telyesíttem: sőt még, hogy az első próbakusban Tudóssaink által észrevett némelly kevés fogyatkozásokat is kipótoltam. A' Második Rész, melly már sajtó alatt vagyon, az Elsőnél, (melly 55 árkusnyi) a' Glossariummal együtt jóval is nagyobb lesz: mindazáltal eddigvaló Előfizetőim a' már letett 10 forintnál többet a' két Rézsért nem fizetnek.

De mivel e' szerént a' Munka az előre gondolt 80—90 árkusnál sokkal többre megy, úgy hogy annak kiadására, mintegy ezer és száz Praenumeránsainu segedelme nemtsak nem elég, sőt az ebből bégyült Summát az I-ső Rész kinyomtatására tett költség tetemesen meghaladja: a' Könyv kiadása könnyebítésére választott Előfizetés útját, a' kinyomtatásnak annál hamarébb lehető végrehajtására ezennel megújítom. Telyes reménységgel vagyok a' felől, hogy minekutánna mind az ennek kijöhetése felől támadott kétséget, az Első Rézsnek megjelenése által egészen eloszlattam; mind a' Munka maga világosan mutatja, hogy ez, nem az Oskolai Lexicon tsak Harmadik Része lésczen, a' mint sokan vélekedtek, hanem valósággal a' Scheller Oskolai Lexiconánál minden tekintetben sokkal bővebb és haszonvehetőbb leendő: elegendő számmal fognak Hazafiiai között találkozni, a' kik ezt az Előfizetés útján örömet megszerezik; nem annyira azért, hogy így a' Könyvet egy harmad rész árral oltsóbban megvehetik, noha az idők környülállásai ezt a' gazdasági okot is elegendőképpen javallják;

hanem inkább azon Hazafiúi érzéstől indítatva, hogy a' közhasznú igyekezetet tőlök hitelhető módon elősegítsék.

Az Előrefizetés, a' fernt említett okra nézve, hogy t. i. a' Könyv sokkal több árkusra szaporodik: mint azt előre gondoltam, most az új Praenumeránsokra nézve 12 forint lésczen Váltóban; melly egynéhány hónapok mulva egészen kijöven, mind itt, mind a' Magyar Országi Rendes Könyvárosoknál 18 forinton fog adatni.

Ez az új Praenumeratio ideje a' jövő November hónap végéig tart, a' melly meghatározott időn túl az Előrefizetés el nem fogadtatik.

Az Előrefizetés öszveszedésére ezenel minden Kir. és Ns. Gymnasiumok T. T. Directorait, és T. T. Professora-it, úgy szinte a' Ns. Seminariumok T. T. Vice Rectorait is újra aláztatosan megkérem, hogy hazafiúi buzgóságból jó igyekezetemnek elősegítői lenni méltóztassanak. Ezenkívül a' Praenumeratiót a' Könyváros Urak is mindenütt elfogadják. Az Előfizetők magok beírására készített Papiros a' T. T. Collector Urakhoz minden helyekre elküldetik, hogy abba a' Titt. Praenumeránsok neveiket beírassák, és a' szerént a' Könyv végére kinyomtatódhassanak.

A' Titt. Collector Uraknak fáradozásokért minden tíz Exemplumra egy Exemplum küldődik. Minthogy pedig innen minden nyomtatvány ládákra rakva küldetik le, és a' könyv nagysága miatt az érette fizetendő vám, harminzad és leszállítás bére sokra megy: legigazságsabbnak találom azt, hogy minden Praenumerans, Magyar és Erdély Országban egyformán a' Könyvnek által vételekor 30 krajtzárt tegyen le, a' mellyből osztán minden leszállításra tett költség ki kerülhet.

A' Lexicon Második Része, mellynek nyomtatatása még a' mult Augustus

hónapban elkezdődött, a' jövő Mártzi-
usban a' sajtó alól kiszabadúl. Az Első
Rész a' Titt. Praenumeráns Urak addig
is kezekhez vehetik, mihelyt t. i. a' T.
T. Collector Uraktól az e' végre megki-
vántató Exemplumok száma felől tudó-
sítottatom. Egyébaránt is előre reményl-
vén Praenumeránsaim szaporodását, a'
Nagyobb Helyekre feleslegvaló Nyomat-
ványokat küldöttem, úgy hogy az Előre-
fizető Urak a' Könyv Első Darabját mind-
járt általvehetik. Költ Bétsben: am Ber-
gel: Nro. 518.

September' 15-dikén 1818.

Márton Jó'sef,
a' Deák-Magyar-Német Lexicon
Kiadója.

Tudományos Jelentés.

„*Topographia Oppidi Miskoltz
Historico Medica.* Auctore Samuele
Benkő, Phil. et Medicinae Doctore,
Incltyi Comitatus Borsod Physico Ordina-
rio. Denuo edita cura Josephi Szath-
máry Medicinae Doctoris.“ Miskoltzi-
ni, Typis Michaelis Szigethy, Caes. Regi-
jri Privileg. Typographi. Anno 1818.

Találattik: Miskoltzton magánál az
Auctor úrnál. Pesten: Tabuláris Prokát-
tor T. Szűts Ábrahám úrnál, a' Széput-
tzában 496. szám alatt. Bétsben a' Ma-
gyar Ujsag Hivatalnál.

Az ára Váltó Tzedulában 2 forint.

Uj Könyvekről való Jelentés.

1) Magyar Árpádiás, vagy is Első
Vitéz Magyar Vezéreink életeknek, 's vi-
selt dolgoknak leírása, kis alexádrin
Cadencziás Versekbén. Terhes Sámuel
Nagyfalusi Református Prédikátor által.
Nádaskay András betűvel. A' munka té-
szén 29 árkuat, az ára 8 forint négy kö-
tetnek nyomtató papíroson, író papíro-
son 10 forint.

2) Florián meséi magyar Regékben,
vagy is Cadencziás nagy alexádrin ver-
sekben. Áll három kötetből, 18 árku-
ból, az ára 5 forint.

3) Ziza, vagy az én tüzem, megjob-
bitva 100 credi dalokban a' Csokonai ár-
nyékához ezen név alatt, az Ifjú Erzéki
által. Áll két kötetből, 15 árku, az ára
három forint.

Foglal magában ezenkívül némelly
jeles észrevételeket Kazinczy, Vályi, Nagy
Ferencz, Berzsenyi, Kőlcsei, Szemere,
Csokonai, Kis János újabb Iróinkra nézve.

Taláttatnak ezen munkák nállam
Nagyfaluban.

Sáros - Patakon: Nádaskai András
Könyvnyomtató Urnál, 's Szalánczi Mi-
hály Fogátusnál.

Pesten: Kis Jó'sef Könyváros Urnál,
és Terhes Benjámín Instruement csináló
Urnál mint Testvér Ötsémmél.

Debreczenben: Csáthy György Öz-
vegyénél.

Miskolczon: Szigethy Mihály Urnál.
Maramarosi Szigethen Szilágyi Pro-
fessor Urnál a' Reform. Collegiumban.

Posonyban, 's Győrött: Schwaiger
Könyváros Urnál.

Sopronyban: Wigand Könyváros Ur-
nál.

Kolosvárott: Guttmann Könyváros
Urnál.

Terhes Sámuel,
Nagyfalusi Prédikátor.

H í r a d á s.

Melly által a' Tit. Publicumnak tud-
tára adatik, hogy Tek. Zemplény Vár-
megyében helyheztetett Talya Városá-
ban lakó Jantho Sándor úr a' fent tisz-
telt Vármegyében a' Zombori határban
egy leg jobb móddal reducalt 100 em-
ber kapás, ép és a' leg jobb helyen Dél-
re felúvó, egy felől Esterházy ő Hertzog-
sége más felől a' Tek. Otsváry úrak sza-

bad Szölejek szomszédságába, és az Ország út mellett Mád Városához igen közel lévő örökösen aquiralt szabad Szölejét, a' melly alatt kőből épült borház is vagy on sajtóval egygyütt, el adóvá teszi azon okon, mivel a' fent környül irt Szö-lőt áruba bortsátott úr lakó határjába inkább keze ügyébe lévő Szö-lőt kíván sze-rezni.

A' kinek tehát ezen fent irt Szöllő-nek megvételére kedve lenne 1-ső Octo-berig tessék magát az eladó úrnál jelen-teni, mert ha hogy 1-ső Octoberig el nem kel, tehát 1-ső Novemberbe éppen Szüret alatt Mád Városába a' Bál-házba estvéli három óraker Licitatio által fog el adattatni.

A' N. Mosony Vármegyében Ó-Váron felállított Mezei Gazdasági Intézet-ről való Jelentés: —

Szakszen-Tétseni Albert ő Királyi Hertzegsége a' Gazdasági Intéze-teknek fontosságát tekintetbe vévén, 's a' köz jóhoz átaljában, különösen pedig a' Magyar Nemzet jóvához viseltető hajlan-dóságának nyilvánvaló bizonyosságát akarván fennhagyni, kegyesen méltóztott, Magyarországon N. Mosony Vármegyé-ben helyezettett Ó-Vári Uradalmában a' Mezei Gazdasági tapasztalásokra nézve egy Mezei Gazdasági Iskolát felállíta-ni 's azt örök időkre megfundálni. —

Mint hogy az ezen Iskolához megki-vántató készületek már oly módon lábra állítottak, hogy az, a' folyó 1818-dik esztendőben November' 1-ső napján ki-nyittatik: erre nézve a' következőkköz-önleges hírül adattatnak:

Az ezen nemzeti gazdasági tanuló intézetbe való belépés, minden nemzet-re, rangra, és vallási külömbiségre való tekintet nélkül, mindenek előtt megnyil-va leszen, a' kik csak jó erköltsi tulaj-donságaikat megmutathatják.

Valamint a' Theoretikai úgy a' Prak-sisbeli tanítás is, egyátaljában mind in-gyen esik.

Lakást, kosztot, 's egyéb meghívát-otokat, a' meghatározott Stipendiatusok-kal egygyütt az Institutum' épületében kapnak az idegen nevendékek is, a' hol szüntelen Tanítójknak szemeik előtt fog-nak lenni.

Az esztendőről esztendőre az idő' kör-nyülállásaihoz képest előre meghatározat-andó, 's félesztendőnként előre befizetendő koszt-pénz az Institutum' Trak-térjánál, a' folyó 1818-os iskolai esztendő-ben, valami 300-tól fogva 400 forintra telhet.

Az Ó-Vári Gazdasági Institutum, melyhez mind azoknak, a' kik most ef-felől bővebben tudósítani kívánnak, járulni szükséges leszen, nyomtatott írás-ban fogja az Institutum' plánumát, elin-téztetését, sarkalatos principiumait, 's határozásait mindenekkel közleni.

Azonközben előre való emertetésül szolgálhat, hogy ezen Tanulói Intézet-nek czélzása a' leszen, hogy a' kezdő Mezei Gazdákra nézve, az Iskolából a' valóságos gazdasági életre való nagyon terhes áttalépés könnyebbítessék, és ők haszonvethető prakticus emberekké for-máltassanak. Költ a' Hertzegi Gazdasá-gi Institutumban Ó-Váron, Magyaror-szágon, Augustus' 15-dikén 1818-ban."

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
September' 18-dikén 255 $\frac{1}{2}$ — 19-dikén 255 $\frac{1}{2}$ — 21-dikén 235 — forintot

